

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Polskich Kas Oszczędności“

Wychodzi raz na miesiąc.

Redakuje Biuro Związku.	Redakcyja i Administracyja Lwów, ulica Stryjska 1. 4.
Prenumerata roczna z przesyłką pocztową 10 kor.	Ogłoszenia 200 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: W sprawie przyszłej organizacyi kas oszczędności w Polsce. (Ciąg dalszy). — Działalność kas oszczędności w zakresie pomocy kredytowej dla rolnictwa. (Dokończenie). — W sprawie austriackich pożyczek wojennych. — W sprawie moratorium. — Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie organizacyi ubezpieczenia emerytalnego urzędników prywatnych na terenie byłego zaboru austriackiego. — Rozporządzenie Ministra Skarbu w przedmiocie zniesienia Państwowej centrali dewiz. — Ustawa z dnia 7. listopada 1919 r. o przymusowym wykupie monet złotych i srebrnych oraz złota i srebra w stanie nie przerobionym. — Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie. Bilans z dniem 31. grudnia 1918. — Notatki.

W sprawie przyszłej organizacyi kas oszczędności w Polsce.

(Ciąg dalszy).

Zezwolenie do lokacyi kapitałów wkładkowych w inny sposób unormowane zostało przez §. 10. ust. z r. 1891 i § 6 ust. z r. 1904. Ta ostatnia ustawa postanawia, że tak zwane specjalne lokacje mogą być dozwolone na wniosek i polecenie *Inspection Committee* i za upoważnieniem komisji dla umarzania długów państwowych tylko tym kasom oszczędności, które codziennie są dla publiczności otwarte i których zobowiązania wobec wkładkujących, — po wyłączeniu sumy przeznaczonej na specjalną lokację — wynoszą więcej niż 200 000 funtów szterlingów. Jeśli jeden z tych warunków odpadnie, może komisya dla długów państwowych zezwolenie swe cofnąć.

W myśl §. 10. ust. 1891 wkładkujący sami mogą żądać użycia ich wkładki w specjalnej lokacyi tylko wtedy, jeśli ich wkładka wynosi najmniej 50 funtów szterlingów i to mogą żądać użycia w ten sposób najwyżej 500 funtów szterlingów. Sumy przeznaczone na specjalną lokację, mogą być ulokowane tylko w ustawowo dozwolonych wartościach z wyłączeniem hipotek. Te ustawowo dozwolone wartości są wymienione w *Local Loans Act* z r. 1875 i w §. 6. ust. z r. 1904.

Te kasy oszczędności, którym dozwolona jest taka specjalna lokacja kapitałów wkładkowych muszą mieć w statucie postanowienie, że dla każdej wypłaty może być żądane przynajmniej jednomiesięczne wypowiedzenie, a ponadto w książeczkach oszczędnościowych, których właściciel żąda lokaty w lokacjach specjalnych winno być wydrukowane, że za wkładki w tych lokacjach pomieszczone, rząd wcale nie bierze gwarancji.

Kasy oszczędności mogą nabywać grunta tylko na cele kasy oszczędności, podobnież na te cele mogą stawiać budynki, wynajmować je lub wydzierżawiać.

Kilka kas oszczędności może się za zezwoleniem komisji dla umarzania długów państwowych i na wniosek *Inspection Committee* łączyć, przyczem książkowość i gotówkę mogą prowadzić oddzielnie.

Każdy wkładkujący przy pierwszej wkładce musi złożyć w sposób przepisany przez komisję dla umorzenia długów państwowych oświadczenie, że osoba, na rzecz której wkładkę wnosi, w tej kasie oszczędności ani w żadnej innej nie posiada swego konta ani posiadać nie będzie, w przeciwnym bowiem razie konto nieuprawnione przepadają na rzecz komisji dla umarzania długów państwowych. (Ust. z 1863 §. 38. i ust. z r. 1891 §. 12.).

Kasy oszczędności mogą od jednego wkładkującego w ciągu jednego roku przyjąć najwyżej 50 funtów szterlingów — a najwyższa kwota jednego wkładkującego nie może przekraczać wogóle sumy 200 funtów szterlingów (§. 1. ust. z r. 1893 i §. 11. ust. z r. 1891). Natomiast mogą kasy oszczędności na żądanie i na rachunek wkładkujących zakupywać pożyczki państwowe a to najwyżej za kwotę 200 funtów szterlingów rocznie a wogóle nie wyżej niż za 500 funtów. (§. 3. ust. z r. 1893). Po zatem mogą wkładkujący za nadwyżki pozostałe zakupywać umarzalne pożyczki państwowe lub zawierać układy asekuracyjne atoli z ograniczeniem do sumy 100 funtów szterlingów. (Ust z 14. lipca 1864 i z 18. sierpnia 1882).

Kobiety zamężne i dzieci mogą wносить wkładki i podejmować je bez przeszkody (§. 30 i 31. ust. z r. 1863) ponadto osoby, które wprawdzie posiadają już konto własne, mogą wносить wkładki jako mężowie zaufania lub z polecenia innych osób (§. 37. ust. z r. 1863).

Zarejestrowane kasy zapomogowe (*friendly societies*) mogą posiadać wkładki w dowolnej wysokości. Podobnież ma się rzecz z pewnymi nieznacznymi ograniczeniami z zakładami dobroczynnymi, z groszowymi kasami oszczędności. Kasy filialne mogą również bez ograniczenia wysokości lokować swe oszczędności w kasie centralnej.

Odsetki nie podjęte dolicza się do kapitału i procentuje razem z kapitałem.

Wkładkujący mogą swoje wkładki przekazywać do innych kas oszczędności.

Czysty zysk kas oszczędności ma być przeznaczony do komisji dla umarzania długów państwowych, która je lokuje dla danej kasy jako fundusz rezerwowy, którym kasa w razie potrzeby może dysponować.

Dla nadzoru nad kasami oszczędności ustanowiła ustawa z r. 1891 osobny *Inspection Committee*.

Kasy oszczędności mają co tygodnia przedkładać komisji dla umarzania długów państwowych sprawozdania o dokonanych transakcyach i przedkładać stan kasy ponadto mają tejże komisji co roku przesyłać zamknięcie rachunkowe zestawione po dzień 30. listopada. Komisya dla umarzania długów państwowych przedkłada sprawozdanie o kasach oszczędności parlamentowi.

We Włoszech ustawodawstwo o kasach oszczędności opiera się na ustawie z dnia 15. lipca 1888 uzupełnionej, względnie zmienionej przez ustawę z lipca 1898.

Najgłówniejsze postanowienia tej ustawy są następujące:

Zakłady, mające za zadanie przyjmować i fruktyfikować wkładki, mające charakter oszczędności są osobami prawnymi i przysługuje im tytuł „kas oszczędności“ (*casse di risparmio*) (Art. 1).

Akty założenia (*atti costitutivi*) kas oszczędności, zakładanych przez osoby prawne lub przy ich współudziale, muszą być zgodne z ustawami i regulaminami, obowiązującymi osoby prawne. Kasy oszczędności zakładane przez osoby prywatne mają się konstituować za pomocą notaryalnej umowy. W wypadku pierwszym tj. gdy kasę zakłada osoba prawna akt założenia ma zawierać:

1. uprawnienia osób prawnych przy wyborze zarządu kasy i rewizorów rachunków,

2. ustanowienie administracji zakładu.

W wypadku drugim akt założenia ma zawierać:

1. liczbę, warunki przyjęcia, uzupełnienia jak nie mniej prawa członków i ich zgromadzenia,

2. sposób wyboru i liczbę członków Rady zarządczej i

3. ich uprawnienia

Do aktu założenia ma być dołączony statut. Ma on zawierać przepisy co do wkładek, zwrotów, co do formy i natury prawnej książeczek oszczędnościowych, sposób lokacji kapitałów wkładkowych, sposób rozdziału czystych zysków jak nie mniej przepisy co do zmiany statutów. (Art. 2.)

Równocześnie z założeniem kasy oszczędności ma być złożony „fundusz dotacyjny“ (*primo fondo di dotazione*), który musi w gotówce wynosić najmniej 3000 lirów. Fundusz ten, stosownie do przepisów aktu założenia, może być bądź częściowo bądź w całości zwrócony, skoro fundusz rezerwowy osiągnie wysokość przepisaną w Art. 17. Od tego funduszu jak też i od późniejszego powiększenia majątku i innych zysków jego, osoby i korporacje, które się na stworzenie tego funduszu złożyły nie mogą pobierać żadnych procentów, wyjąwszy wypadki przewidziane w Art. 17. (Art. 3.)

Majątek i zarząd kas oszczędności, założonych przez osoby prawne, ma być osobno od ich majątku i zarządu prowadzony. Wydziały gminne, lub deputacje powiatowe ani ich członkowie nie mogą nigdy przejmować zarządu kas oszczędności. Kasy oszczędności mogą natomiast przyjmować na siebie prowadzenie przedsiębiorstw gospodarczych, o ile to wedle specjalnych ustaw, regulaminów albo w statucie jest przewidziane. (Art. 4.)

Przy kasach oszczędności, założonych przez osoby prywatne, godność członka jest nieprzenośną i nie traci się jej nawet przez odbiór wkładki do funduszu dotacyjnego. (Art. 5.)

Zarządcy (administratorowie) kasy oszczędności nie mogą uczestniczyć w czystych zyskach ani pobierać płacy lub odszkodowania, wyjąwszy jeśli są czynni jako dyrektorowie. Administratorowie i dy-

rektorowie nie mogą z kasą oszczędności wchodzić w stosunki kredytowe jako dłużnicy. Przy większych kasach oszczędności mogą być dyrektorom wyjątkowo przyznane marki obecności. (Art. 6.)

Książeczki wkładkowe opiewają albo na nazwisko, albo na okaziciela, albo na nazwisko lecz płatne okazicielowi. Przy książeczkach wystawionych na okaziciela podanie nazwiska jest dopuszczalne. (Art. 7.)

Dla pewnych instytucyj i zakładów z charakterem użyteczności publicznej mogą kasy oszczędności wystawiać specjalne książeczki oszczędnościowe z następującymi wyjątkowymi postanowieniami:

a) może być oznaczona niższa kwota najmniejszej wkładki,

b) może być również i kwota względnie suma najwyższej wkładki podwyższona.

3. może być przyznane wyższe oprocentowanie.

Te atoli specjalne wkładki nie mogą przekraczać pewnego z góry oznaczonego stanu wszystkich wkładek oszczędności w danej kasie złożonych. (Art. 8.)

Wpłaty jak i zwroty z książeczek opiewających na nazwisko, uskuteczniane bywają bez przeszkód o ile w książeczce nie ma jakich ograniczeń — a przy książeczkach, które są własnością kobiet zamężnych lub dzieci o ile mąż lub ustawowi zastępcy małoletnich temu się nie sprzeciwiają. (Art. 9.)

Przy wypłatach z książeczek opiewających na okaziciela, sprzeciw dozwolony jest tylko w razie kradzieży książeczki, zniszczenia lub zguby, dalej w razie sporów spadkowych i w razie sądowego zarządzenia. Przy książeczkach opiewających na nazwisko sprzeciw przeciw wypłacie dozwolony jest w razie konkursu lub ze strony męża albo opiekuna małoletniego. (Art. 12.)

Kwota ulokowana na książeczkę, opiewającą na nazwisko może być na żądanie wkładającego zasirżoną, następnie zaś każdego czasu za zgodą tego, na czyje nazwisko ona opiewa lub na zarządzenie lub z wyroku sądowego odstąpioną, przeniesioną, zawinkulowaną, obłożoną kondyktem bądź to co do kapitału, bądź co do odsetek — na rzecz osób trzecich. (Art. 13.)

W razie zniszczenia, zguby lub kradzieży książeczki oszczędnościowej mają zastosowanie postanowienia ustawy z 14. lipca 1887. W statutach atoli może być pomieszczone postanowienie że podanie numeru zaginionej książeczki nie jest wymagane do uzyskania duplikatu o ile wkładka na książeczce wraz z procentami nie przekracza kwoty 100 lirów. (Art. 10.) Umorzenie książeczki niweczy prawa posiadacza książeczki bez ujmy atoli dla jego roszczeń do posiadacza duplikatu. (Art. 11.)

Prócz wkładek na książeczki oszczędnościowe mogą kasy oszczędności we Włoszech przyjmować gotówkę na rachunek bieżący jako depozyt. (Art. 14.) Te rachunki i depozyta podlegają postanowieniom ustawy handlowej i specjalnym ustawom o instytucjach kredytowych. (Art. 22.)

Statut określa, jak kapitały wkładkowe mają być użyte. Kasy mają obowiązek znaczniejszą część tychże ulokować w pożyczkach hipotecznych i w rachunkach bieżących oraz w pożyczkach udzielanych osobom prawnym. (Art. 16.)

Bez zezwolenia królewskim dekretem nie wolno kasom oszczędności nabywać nieruchomości, o ile to nie jest wymagane do prowadzenia interesu i na cele prowadzonych przez nie po myśli Art. 4. przedsiębiorstw lub wreszcie dla zabezpieczenia pretensyj kasy w drodze egzekucyi. Nabyte w ten ostatni sposób nieruchomości mają być w przeciągu lat 10 sprze-

dane. (Art. 15.). Przedłużenie tego terminu można uzyskać — potrzebny atoli do tego jest dekret królewski.

Dziewięć dziesiątych czystego zysku przypada na tworzenie i zwiększanie funduszu rezerwowego. Jedna dziesiąta — a jeżeli fundusz rezerwowy wynosi 10% kapitału wkładowego — i nieco więcej, jedna dziesiąta może być użytą na dobroczynne cele lub ogólnie użyteczne (Art. 17.).

Skoro kasa oszczędności ukonstytuowała się po myśli Art. 2. i 3 a statut jej odpowiada postanowieniom ustawy, wówczas minister rolnictwa przemysłu i handlu po wysłuchaniu Rady stanu, uznaje ją dekretem królewskim jako prawnie istniejącą, przyznaje jej osobowość prawną i zatwierdza statut. To samo dzieje się przy zmianie statutu z tem atoli że minister zasięga także opinii Rady nadzorczej kasy oszczędności. (Art. 19.).

Postanowienia o postępowaniu w razie zmiany statutów, zawierają Art. 18—22.

Nadzór nad kasami oszczędności sprawuje minister dla rolnictwa, przemysłu i handlu (Art. 23). On ma prawo zarządzać peryodyczne lub nadzwyczajne rewizje kas oszczędności. (Art. 24.). Jeśli wyjdą na jaw nieprawidłowości ma on prawo po wysłuchaniu Rady Stanu rozwiązać Radę nadzorczą, zamianować komisarza królewskiego, który ma w przeciągu trzech do sześciu miesięcy zarządzić nowe wybory. O ileby ustalono stratę więcej niż połowy majątku, może on zarządzić rozwiązanie i likwidację kasy oszczędności, jeśli w przeciągu miesiąca nie będzie złożony kapitał wystarczający do podjęcia prawidłowych czynności kasy. Likwidatorów mianuje minister a likwidacja odbywa się w myśl postanowień ustawy handlowej. (Art. 26.).

Kasy oszczędności są obowiązane ministrowi przysyłać sprawozdania roczne — a co pół roku przegląd rachunków. (Art. 24.).

Żadna instytucja, która nie jest urządzona wedle postanowień tej ustawy, nie śmie używać firmy „Kasa oszczędności“ (*cassa di risparmio*). (Art. 28.).

Postanowienia karne i przejściowe omawia Art. 29. i 30, a Art. 32. zawiera postanowienie, że celem wykonania tej ustawy po wysłuchaniu doradczej komisji dla instytucji przezorności opiekuńczej (*commissione consultativa per le istituzioni di previdenza*), będzie wydany dekret królewski. Dekret taki wydany został 4 kwietnia 1889, lecz regulamin tym dekretem wydany zmieniony został tzw. nowym regulaminem (*nuovo regolamento*) z dnia 21. stycznia 1897 i dekretem z dnia 13. listopada 1898.

Najważniejsze postanowienia tego nowego regulaminu są następujące: (C. d. n.).

Działalność kas oszczędności w zakresie pomocy kredytowej dla rolnictwa *).

(Dokończenia).

Było to tem łatwiej, że z biegiem lat stosunki kredytowe uległy gruntownej zmianie, powstało więcej banków emisyjnych i gotówkowych w których większa własność — łatwo — może nawet aż nadto łatwo — uzyskiwała kredyt na cele rolnicze.

I ta działalność kas oszczędności w kierunku zasilania gospodarstw rolniczych tanim i na dogod-

nych warunkach udzielanym kredytem w połączeniu ze zmianą stosunków prawno-społecznych i politycznych do niepoznania zmieniła wygląd kraju. Rolnictwo dawniej w zastoju rozwinęło się nadzwyczajnie, stan inwentarza żywego (koni, bydła rogatego, świń, owiec) wzrósł procentowo bardzo znacznie, bo w r. 1910 w porównaniu z r. 1870 — prawie o 20%, użycie maszyn nawet w bardzo małych gospodarstwach znalazło bardzo szerokie zastosowanie — a ponadto, co również musi zaważyć na szali działalności kas oszczędności — należy zaznaczyć, że uświadomiono stan włościański nie tylko o ważności kredytu, o jego funkcji w gospodarstwie społecznym ale przyuczono go do punktualności w płaceniu rat i zaciągniętych zobowiązań. Ogólne rozpowszechnione mniemanie, że chłop jest złym płatnikiem wobec faktu, jaki Związek polskich kas oszczędności niejednokrotnie skonstatował przy lustracyach kas oszczędności, musi upaść. Zaległości bowiem ratalne z kredytów rolniczych udzielone właścicielom małych posiadłości — są minimalne i tylko sporadyczne, spowodowane chyba klęskami elementarnymi. Do rzadkości wogóle należy egzekucyjna sprzedaż nieruchomości z powodu zaległości lub zaniechania spłaty długu.

Zaległości w pożyczkach hipotecznych, wykazywane w sprawozdaniach kas oszczędności w przeważnej mierze dotyczą zaległości w pożyczkach udzielonych na realności a tylko w nieznacznym stosunku zaległości z pożyczek na własność rolną.

Byłoby może zarozumiałością nie na miejscu ze strony kas oszczędności twierdzić, że stan rzeczy, jest tylko zasługą kredytów udzielanych przez te kasy. Na każdy atoli sposób stwierdzić należy, że kasy oszczędności w byłym zaborze austriackim, zapoczątkowały udzielanie kredytów rolniczych z rodzimych kapitałów; a że z biegiem czasu współdziałały w tym kierunku i to bardzo znamienicie tak Bank krajowy, który stworzył nawet specjalny dział dla pożyczek włościańskich jak i liczne po kraju rozsiane stowarzyszenia zaliczkowe systemu Schultzeja, to tylko może dowodzić, że myśl przez pierwszą kasę rzucona, okazała się zdrową, konieczną i korzystną dla poparcia rolnictwa, które bez tej pomocy kredytowej musiałoby popaść w ruinę albo w zależność od obcych kapitałów.

I z naciskiem podnieść jeszcze należy, że kasy oszczędności udzielały kredytu rolnikom tylko na cele produkcyjne. Czy kredyt udzielony został na przeznaczony cel użyty, kontrolowały bądź to przez członków swoich zarządów, bądź też przez zasięganie postronnych informacji. Kredyt był wymierzany zawsze z uwzględnieniem możliwości i zdolności dłużnika do spłaty, przeważnie na podstawie renty gruntowej.

Pożyczki przez kasę oszczędności udzielane były pierwotnie krótkoterminowe — przeto też i wysokość ich odpowiadała możliwości dłużnika spłacenia ich ratami w zakreślonych terminach.

Z czasem okazała się potrzeba udzielania pożyczek dłuższoterminowych — spłacalnych annuitetami. Terminy tych annuitetów oznaczano na okresy, w których spłata rat dla rolnika nie będzie przedstawiała wielkich trudności. W ostatnich latach niektóre kasy oszczędności poczęły udzielać na małe gospodarstwa rolne pożyczek długoterminowych (nawet do spłaty annuitetami w przeciągu 56 lat). Popyt za temi pożyczkami, zwłaszcza w wypadkach, gdzie zdarza się z powodu parcelacji sposobność powiększenia warsztatu pracy rolnej, jest bardzo znaczny — a dotychczasowe rezultaty — pomimo początkowych

*). Wedle opracowanego przez Wydział Wydawniczy Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych dzieła zhiorowego p. t. „Stosunki rolnicze Ziemi Polskiej“.

wątpliwości, czy tego rodzaju długoterminowy kredyt jest odpowiedni i korzystny dla mniejszej własności — rokuja rozwinięcie się tych kredytów na większą skalę.

Zaznaczyć dalej należy, że kasy oszczędności w byłym zaborze austriackim nie ograniczały się do udzielania pożyczek na cele rolnicze tylko w formie pożyczek hipotecznych. Właściciele małych gospodarstw w niektórych okolicach poza uprawą roli uprawiają rozliczne gałęzie przemysłu tak zwanego domowego — jak np. szewstwo, koszykarstwo, garn-carstwo, wyrób przedmiotów kuchennego użytku z drzewa, kapelusznictwo, snycerstwo, kołodziejstwo itd. itd. I tym ludziom na sprawienie surowca, odnowienie narzędzi itd. potrzebny jest kredyt krótkoterminowy, zazwyczaj w jesieni, spłacalny z wiosną po sprzedaży artykułów w zimie, gdy czynności gospodarcze na roli są bardzo małe — wytworzonych. I tu kasy oszczędności spieszyły z bardzo wydatną pomocą w formie eskontu weksli.

Takby się przedstawiała w grubszych zarysach bezpośrednia działalność kas oszczędności byłego zaboru austriackiego w zakresie kredytu rolniczego.

Dokładnej statystyki ile z ogólnej sumy pożyczek hipotecznych K. 239.896.580 — ciężących na większej, średniej lub małej — i na realnościach miejskich nie mamy, raz z tego powodu, że granica określająca pojęcie własności małej, średniej lub wielkiej nie da się ściśle cyfrowo i szablonowo oznaczyć i może ona w różnych okolicach stosownie do różnych warunków ekonomicznych, społecznych wykazywać znaczne odchylenia — powtóre i z tego powodu, że może właśnie dla tej przyczyny kasy oszczędności tego podziału nie wyszczególniają i ograniczają się tylko na specyfikację pożyczek hipotecznych na pożyczki na dobra ziemskie i na realności miejskie.

To jednakże można przyjąć za fakt, że cała niemal suma pożyczek hipotecznych udzieloną przez powiatowe kasy oszczędności, a więc kwota przeszła K. 60.000.000 jakoteż bardzo znaczna część pożyczek udzielonych tak przez galicyjską kasę oszczędności jak i przez miejskie kasy oszczędności, przypada na pożyczki na własność ziemską — a więc na cele rolnicze.

Pośrednia działalność kas oszczędności w zakresie kredytu rolniczego przedstawia się również pokaźnie, kasy oszczędności bowiem silnie zasilają kredytem stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, systemu Schultze-Delitsch — oraz Spółki oszczędności i pożyczek — systemu Raiffeisena — które, jako rozsiane po całym kraju i mając bezpośrednią styczność ze sferami rolniczymi, przyczyniają się również kredytem do podniesienia produkcji rolniczej.

Kredyt ten udzielają kasy oszczędności tym kooperatywom bądź to w formie reeskontu weksli, bądź to w formie pożyczek skryptowych — a to właśnie w tym celu, aby umożliwić im także u siebie zorganizować należycie oddziały pożyczek udzielanych na realności włościańskie pod warunkami, odpowiadającymi potrzebom kredytu włościańskiego.

Obraz działalności kas oszczędności w byłym zaborze austriackim byłby niezupełnym, gdybyśmy nie nadmienili, że kasy oszczędności, uprawnione z rocznych czynnych zysków wydzielają im część na ogólnie pożyteczne i humanitarne cele znaczną część kwot do rozdziału przypadających wydzielają jako subwencje i dary na rozmaite cele, skierowane ku popieraniu rolnictwa — subwencjonowały więc wydawnictwa broszur rolniczych, wystawy rolnicze krajowe, okręgowe i powiatowe, popierały materialnie zakładanie szkółek drzew leśnych, owocowych, dotowały wiejskie straże pożarne, udzielały stypendyów dla młodzieży, kształcącej się w wyższych lub niż-

szych szkołach rolniczych itp. W razie klęsk elementarnych jak np. powodzi, pożaru spieszyły z bardzo wydatną i doraźną pomocą.

Rezumując te wszystkie uwagi stwierdzić należy, że działalność kas oszczędności w zakresie kredytu rolniczego, przyniosła Galicyi wielkie korzyści. Przedewszystkiem przyczyniły się one w znacznej mierze do potaniaenia kredytu hipotecznego, w niezliczonych wypadkach do konwersji długów wyżej oprocentowanych, do uregulowania zobowiązań i wydarcia się ze szponów lichwy.

Działalność ich owiana była zawsze duchem obywatelskim. Nie spuszczać z oka bezpieczeństwa lokacji, w miarę sił i zasobów chętnie udzielały pomocy tam, gdzie posterunek narodowy był zagrożony przejściem w ręce spekulantów, szukających nie pola do pracy produktywnej, lecz goniących za zyskiem z handlu ziemią. Kasy oszczędności również nie mało się przyczyniły do zapobieżenia zanikowi małej własności ziemskiej, która po uwłaszczeniu włościan, przeprowadzonym przez rząd austriacki z punktu widzenia politycznego ale nie społecznego i rolniczego — miała bardzo mało warunków stworzenia gospodarstw prawdziwie żywotnych.

Na koniec spostrzeżenie, które działalności kas oszczędności na polu kredytu rolnego nadaje szczególnie sympatyczną cechę. „Naród sobie“, hasło na ogół bardzo piękne a w dziedzinie gospodarczej prawdziwie zbawienne, znajduje swe urzeczywistnienie w dziedzinie kredytu włościańskiego głównie dzięki kasom oszczędności. Lud nasz nie doszedł jeszcze do takiego uświadomienia finansowego, iżby list zastawny a tem bardziej inny jaki papier lokacyjny miał do niego przystęp. Zdrowy instynkt każe mu z drugiej strony stronić od instytucji spekulacyjnych, z którymi stawia na równi każdą instytucję zarobkową. Poza kasami raiffeisenowskimi — kasy oszczędności, to instytucje jedyne, do których lud nasz z oszczędnościami swemi się garnie. Kiedy w czasie wojny, wywołanej nią częściowej likwidacji warsztatów pracy rolnej, w czasie wysokich cen produktów rolnych, w czasie wydatnych zasitków rządowych dla rodzin żołnierzy, lud nasz obfitał w gotówkę, napływ jej do kas oszczędności był w b. Galicyi bardzo znacznym.

Przez kasy oszczędności i głównie dzięki ich działalności lud nasz — może nieświadomie — na punkcie swego kredytowego zapotrzebowania wprowadza w czyn zasadę samowystarczalności.

A gdy się jeszcze zważy, że działalność kas oszczędności krępowaną była rozlicznymi przepisami, reskryptami, rozporządzeniami, wydanymi przez centralne władze austriackie bez należytego uwzględnienia stosunków krajowych — szablonowo dla wszystkich krajów koronnych — gdzie nawet każda pożyczka wymagała zatwierdzenia władzy rządowej — musi się przyjść do przekonania, że instytucje te bardzo dobrze zasłużyły się krajowi i życzyłyby sobie należało, aby jak najwięcej kas oszczędności tego typu i tym duchem przejętych, jakim były przejęte kasy oszczędności — w byłym zaborze austriackim powstało w Państwie Polskiem.

W sprawie austriackich pożyczek wojennych.

Do licznych kłopotów i ciężarów jakie pozostawiła po sobie Austrija państwom sukcesyjnym, nie małą rolę odgrywa kłopot z austriackimi po-

życzkami wojennymi. Pierwotnie tak jak w Czechach tak i u nas zamierzano po prostu unieważnić wszystkie austriackie pożyczki wojenne, wychodząc z tego mylnego zapatrywania, iż posiadacze tych papierów są zwolennikami państw centralnych, że lokowali swe kapitały w tych pożyczkach aby się przyczynić do zwycięstwa tych państw i t. p. Kto jednak zna sposoby i drogi, któremi szła w ciągu wojny agitacja ze strony rządu austriackiego, w celu poparcia zakupu tych pożyczek, kto miał sposobność zetknąć się z tym przymusem i terroryzmem jaki wywierano na wszystkie niemal warstwy społeczne, kto widział jak od najbiedniejszych ostatni grosz wyciągano na tę pożyczkę, ten musi przyjść do przekonania, że samo posiadanie austriackiej pożyczki wojennej nie jest jeszcze legitymacją na zwolennika państw centralnych.

Z praktykami jakich się chwytało w obec kas oszczędności, by je zmusić do subskrypcji tych pożyczek, zarządy tych instytucji dobrze są obznajomione. Tam gdzie albo nacisk nie był tak bezwzględny i gdzie zarząd umiał znaleźć sposoby, by żądania zakupu pożyczek zredukować, — tam i zapas tych efektów jest w stosunku do kapitału wkładkowego mniejszy — gdzie jednak czy to komisarz rządowy był energiczniejszy lub zarządowi kasy nie udało się tych żądań zredukować, tam to i stan pożyczek jest wyższy.

Wedle wykazu, jaki Związek polskich kas oszczędności zestawiał, w posiadaniu małopolskich kas oszczędności znajduje się z dniem 31. grudnia 1918 kwota K. 99 285.200 ulokowana w austriackich pożyczkach wojennych i bonach skarbowych z funduszy obrotowych, rezerwowych i emerytalnych. Nieprzejęcie tych pożyczek przez Państwo Polskie do wypłaty równałoby się wydaniu wyroku, skazującego kasy oszczędności a więc instytucje dobra publicznego, na zagładę. W obec tego Związek Polskich kas oszczędności przedłożył Ministerstwu Skarbu następujący memoriał:

Praworządność to jedna ze zdobyczy cechujących postęp ostatnich wieków. Wieków trzeba było nim wycisnąć dominujące piętno na stosunku państwa do swych obywateli a może niedaleką chwilą, że zatrumfuje także w stosunkach międzynarodowych.

Nieodłączną od niej jest idea ciągłości prawnej. Zburzenie lub podcięcie tego, co opartem było na istniejącym dotąd porządku prawnym, byłoby nowym aktem przemocy i znaczyłoby cofnięcie się wstecz w rozwoju idei praworządności.

Rewindykacja czy aneksja nie czyni tu różnicy. Praworządność zyskała mniej lub więcej prawo obywatelstwa w państwach zaborczych. Przerwanie ciągłości prawnej przy rewindykacji nie byłoby więc także wolnem od zarzutu przemocy i wstecznictwa.

Jesteśmy dalecy od myśli przykładania do stosunków międzynarodowych miary prywatno-prawnej.

Są jednak pewne czynniki o tak żywiołowej sile, że każdą dziedzinę prawa przenikają i w każdej pozostają niezmiennie.

Zasadzie „*Suum cuique*“ w żadnej dziedzinie racyi odmówić nie można.

Polska odbiera w b. Galicyi walory o wartości nieobliczalnej. Stanowiły one podstawę kredytu b. Autryi i do jej wierzycieli w pierwszym rzędzie należą.

Mamy na myśli nie tylko majątek i t. zw. dobro państwowe (Staatsgut) w rozumieniu b. prawodawstwa austriackiego. Bez porównania cenniejsze jeszcze są walory w rodzaju monopolów państwowych i siły podatkowej. Z okazji wojny otwarto się nowe źródła

podatkowe, których b. Austria nie zdążyła wyzyskać. Podatek od zysków wojennych i opłata majątkowa, po które wszystkie państwa zawikłane w wojnę sięgają, mogą okazać się w Galicyi bardzo wydatne.

Waluta pożyczek wojennych wsiąknęła w Galicyę z pewnością w znaczniejszej mierze, niż wynoszą pożyczki znajdujące się dziś na jej terytorium. Z tego funduszu pochodzi nie tylko sprzęt wojenny, amunicja i t. p., które bezpośrednio Polska w b. Galicyi odebrała ale także zasiłki wojenne, z których grube miliony teuzaruje po dziś dzień chłop galicyjski.

Sprzeciwiałoby się więc tym zasadniczym względom, gdyby Polska w stosunku do obywateli swych w Galicyi posiadających austr. pożyczki wojenne nie poczuwała się z tego tytułu do obowiązków.

Stanowisko odporne byłoby ryzykownem także z praktycznych względów.

Zachwianemby zostać musiało zaufanie, którem w praworządnym państwie cieszył się państwowy papier kredytowy. Odbićby się to musiało ujemnie na długie lata na państwowych emisjach polskich.

Dla państwa nie mogą być obojętne losy gospodarce jego obywateli i kontrybuentów. Znajdzie się i w b. Galicyi szereg jednostek, których byt z losami pożyczek wojennych jest związanym. Pod naciskiem rządu austriackiego cały kapitał niejednego pupila został przez Sądy nadopiekuńcze i Kasy sieroce często bez odnoszenia się do opieki w pożyczkach wojennych ulokowanym.

Państwo nie może być obojętnem na losy licznego szeregu instytucji dobra publicznego, jak Kasy chorych, Zakłady ubezpieczenia robotników od wypadków i t. p., które bez własnej winy pod presją tylko b. rządu silnie w pożyczkach wojennych są zaangażowane.

Do rządu tych instytucji słusznie zaliczyć należy także Kasy oszczędności w b. Galicyi. Nie są one na zysk obliczone a nadwyżki obrotowe obracają na cele humanitarne i dobroczynne.

W gronie instytucji dobra publicznego nadaje im osobliwą cechę fakt, że są zarazem instytucjami kredytowymi i jako takie powołane do fruktyfikacji oszczędności najmniej zamożnych a tem samem najszerszych warstw społecznych. Ich losy zatem muszą szczególnie ciężać na sercu administracyi państwowej. Grosz najuboższych, uciulany nieraz krwawym potem całego życia grosz często wdowi i sierocy jest Kasom oszczędności powierzonym. Straty Kas oszczędności musiałyby zatoczyć jak najszersze kręgi. Musiałyby się odbić na warstwach najuboższych, wywołać wstrząśnienia nieobliczalne i spaść ostatecznie swem ciężkiem brzemieniem na administracyę publiczną.

Kasy oszczędności pozostawały w b. Galicyi pod ścisłym nadzorem rządu. W osobie komisarza swych miał rząd austriacki organ czuwający nad codziennym niemal tokiem czynności, organ który więc miał możność wpływania bezpośrednio na zarząd interesów Kas oszczędności, był w ciągłym kontakcie i w ślepej zawisłości od sfer rządowych. Lata całe przed wojną spoglądał już rząd centralny okiem zachłannem na kapitały gromadzące się po kasach oszczędności i próbował zagarnąć je drogą przymusu lokacyi w emisjach państwowych dla swoich celów.

Z wybuchem wojny i w miarę, jak zapotrzebowanie państwa się wzmagalo, tendencja ta stawała się coraz bardziej intensywną i bezwzględny stał się nacisk wywierany przez komisarzy rządowych w kierunku subskrypcji pożyczek wojennych.

W porównaniu z Kasami oszczędności w innych

krajach b. Monarchii austriacko-węgierskiej Kasy oszczędności w b. Galicji wykazują bezsprzecznie zaangażowanie najmniejsze. Dowodem to jasnym, że nie subskrybowały z dobrej woli i przeciw naciskowi w miarę możliwości się broniły.

Uleż jednak do pewnego stopnia w ówczesnych stosunkach musiały a i ta suma austriackich pożyczek wojennych nabytych przez Kasy oszczędności stanowi w ich bilansach poważną kwotę której tak straty jak i ubytek dochodów z tego aktywum da im się dotkliwie uczuć i grozi stanowczo ruiną.

Wykaz stanu poż. woj. ilustruje zaangażowanie pojedynczych związkowych Kas oszczędn. w pożyczkach wojennych w stosunku do kapitału wkładkowego. Wynosi ono przeciętnie okrągło 20% kapitału wkładkowego a w niektórych Kasach dochodzi do 60%. Fundusze rezerwowe pojedynczych Kas są znikome, mało gdzie dochodzą do 5% kapitału wkładkowego a w żadnej z Kas nie przekraczają 10%.

Odporne stanowisko Państwa polskiego w stosunku do Kas oszczędności, jako posiadaczy pożyczek wojennych byłoby więc dla Kas wyrokiem zagłady.

Do ich zagłady Państwo praworządne dopuścić nie może nietylko z przytoczonych już względów zasadniczych i praktycznych natury ogólnej, nie tylko przez wzgląd, że ucierpiałyby przez ich zagładę najuboższe warstwy społeczne i tysiące sierot i wdów, które słusznie szczególnej opieki ze strony administracji publicznej mają prawo się domagać, ale także ze względu na zadania, które Kasy oszczędności w kierunku udzielania kredytu w gospodarstwie społecznym spełniają a które w dzisiejszym położeniu b. Galicji mają szczególną doniosłość.

W Małopolsce, — która przez cały niemal czas zapasów wielomilionowych armii — była terenem operacyjnym, uległo wszystko niemal kompletnemu zniszczeniu. Najtłówniejsza i najważniejsza gałąź produkcji krajowej tj. rolnictwo stanęło zupełnie i obecnie jeszcze praca w tej dziedzinie dla braku sił roboczych, inwentarza żywego i martwego, dla braku budynków gospodarczych nie może w koniecznej mierze być podjęta. Nieliczne fabryki, jakie istniały w b. Galicji częściowo spalone i zburzone, częściowo pozbawione maszyn i surowca nie mogą być w ruch wprowadzone. Przemysł i rękodzieła podupadły.

O ile nie ma nastąpić zupełna ruina i upadek tej strasznie wyniszczonej połaci kraju, konieczną jest rzeczą przystąpienie do jak najrychlejszej odbudowy, uruchomienia wszystkich warsztatów pracy, co bez wydatnej pomocy kredytowej pomyśleć się nawet nie da.

Jednym z nader dogodnych źródeł były przed wojną powiatowe i miejskie Kasy oszczędności, które mając kapitału wkładkowego przeszło 320 milionów koron prawie 75% tego kapitału ulokowały w kredytach na cele rolnictwa, przemysłu i handlu.

Podając tę petycję Rządowi pod rozważę — podpisany Związek, jako reprezentacja 57 powiatowych i gminnych Kas oszczędności byłego zaboru austriackiego, reprezentujących kapitał wkładkowy około 509 milionów koron — uprasza:

I. o podjęcie wypłaty zaległych kuponów od austriackich pożyczek wojennych, znajdujących się w posiadaniu obywateli Państwa Polskiego;

II. o przejęcie obowiązków austriackich pożyczek wojennych przez Państwo Polskie do wypłaty — przez ich przestemplowanie.

W sprawie moratorium.

Związek polskich kas oszczędności przedłożył Minist. Sprawiedliwości w sprawie moratorium następującą opinię:

Na wezwanie z 14. października 1919 L. 22.571, mamy zaszczyt w przedmiocie przedłużenia mocy obowiązującej moratorium z dnia 26. czerwca 1919 r. Dz. Pr. Nr. 51. poz. 332. przedłożyć opinię, jak następuje:

Moratorium ciąży na naszej dzielnicy obecnie już rok szósty z rzędu. Poczytywaliśmy je zawsze za anomalię, dyktowaną tylko nieodpartą koniecznością chwili, podcinającą kredyt, deprawującą dłużników, niezdrową zatem dla stosunków gospodarczych i ich prawidłowego rozwoju.

To też skwapliwie wyglądaliśmy chwili, kiedy będzie mogło zostać uchylone. Mimo moratorium została znaczna część zobowiązań uregulowaną. Przedwojenny portfel wekslowy Kas oszczędności zmalał, dzięki dobrowolnym spłatom, przeciętnie o przeszło 50%. Uważaliśmy przeto, że w danym razie uchylenie moratorium będzie mogło bez obawy poważniejszych wstrząszeń od razu w całości nastąpić.

Stosunki gospodarcze naszej dzielnicy do niedawna zapowiadały, że chwila, kiedy to będzie mogło nastąpić, jest już niedaleką. Obfitość i taniość gotówki, liczne, doraźne spłaty ze strony warstw rolniczych, zwłaszcza włościańskich, podniesienie się cen produktów i pracy i płynące stąd wydatniejsze zarobki przemysłu, handlu i warstw pracujących, podwyższenie poborów pracowników stałych, wszystko to pozwalało przypuszczać, że i teren b. Galicji będzie już nie długo dla zniesienia moratorium dostatecznie przygotowanym.

Jeszcze w październiku b. r. na ankiecie zwołanej w tym przedmiocie przez lwowską Izbę handlową i przemysłową zgodnie z przedstawicielami tutejszych instytucji finansowych przemawialiśmy za zniesieniem moratorium od 1. stycznia 1920 przy zachowaniu nadal w całej pełni t. zw. moratorium sędziowskiego i z tem ograniczeniem, aby płatność weksli i czeków moratoryjnych przesunąć o pięć lat i 8 miesięcy od pierwotnej daty płatności tak, aby zapadały stopniowo, począwszy dopiero od 1. kwietnia 1920 roku.

Nie żałujemy obecnie, żeśmy się wstrzymali z wyrażeniem naszej opinii wobec Ministerstwa aż do dnia dzisiejszego.

Zaszły wypadki, które na zmianę jej wpłynąć musiały.

Od drugiej połowy października b. r. ujawniła się na targu pieniężnym niebywała ciasnota Trwa odtąd bez przerwy, powoduje, że najzasobniejsze instytucje finansowe nawet w ramach obowiązującego moratorium nie są w stanie na razie uczynić zadość bieżącym zobowiązaniom i zapotrzebowaniu. Objaw ten natury zagadkowej i dlatego co do czasu trwania nieobliczalny. nakazuje daleko idącą oględność.

Powtórnie nie dopisały zbory tegoroczne w tym stopniu, jak na nie liczone. Na punkcie aprowizacji stosunki są wprost katastrofalne. Artykuły codziennego zapotrzebowania mogą dojść do cen, którym zasobne gospodarstwa nawet nie podofają.

Pogarszają sytuację w niemałym stopniu fatalne stosunki komunikacyjne i transportowe.

Zapotrzebowanie więc gospodarstw indywidualnych na cele czysto konsumpcyjne dochodzi do najwyższego napięcia.

Wpływy ze strony dłużników i wkładki oszczędności po instytucjach finansowych cofają się stale w ostatnich kilku tygodniach w czasie, kiedy — jak wspomnieliśmy — brak gotówki daje się instytucjom finansowym szczególnie odczuwać.

Kasy oszczędności, zwłaszcza prowincjonalne i Spółki oszczędności i pożyczek (Kasy raifeisnowskie) narażone są na znaczne wymagania z innego jeszcze powodu. Parcelacja większej własności przygotowuje się na szerokie rozmiary i pochłania dziś już znaczne fundusze, których — o ile chodzi o nabywców miejscowych — wspomniane kasy muszą przeważnie dostarczyć.

Niema podstawy do przyjęcia, iżby stosunki te uległy rychło zmianie na lepsze i dlatego nie możemy niestety wyrazić opinii w innym sensie, jak, że moratorium winno zostać przedłużonym na dalszych sześć miesięcy, t. j. do 30. czerwca 1920 z tą jedynie zmianą, żeby w razie ustawowych warunków sędziemu wolno było w indywidualnych wypadkach uchylić moratorium bez ograniczenia co do kwoty długu.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie organizacji ubezpieczenia emerytalnego urzędników prywatnych na terenie byłego zaboru austriackiego.

Dla należytego wykonania na terenie b. zaboru austriackiego austriackiej ustawy z dnia 16. grudnia r. 1906 Nr. 1 Dz. Pr. P. z r. 1907 zgodnie z uchwałą Zgromadzenia Ogólnego Delegatów T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych we Lwowie zarządzam, co następuje:

Art. I. Wszycy, podlegający obowiązkowi ubezpieczenia na ziemiach b. zaboru austriackiego, wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej, w myśl ustawy austriackiej z dnia 16. grudnia 1906 Nr. 1. Dz. Pr. P. z r. 1907 i cesarskiego rozporządzenia z dnia 25. czerwca 1914 r. Nr. 138 Dz. Pr. P. o ubezpieczeniu emerytalnym urzędników prywatnych, czynią temu obowiązkowi zadość jedynie przez ubezpieczenie w działającej na zasadzie powyższych ustaw krajowej instytucji ubezpieczenia pensyjnego lub na podstawie dozwolonej poprzednio krajowej umowy zastępczej, o ile ta ostatnia uzyska ztwierdzenie Rządu. Podania o zatwierdzenie umów zastępczych mają być przedłożone Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej do dnia 1. stycznia r. 1920. Jakikolwiek ubezpieczenia w zakładach poza krajowych lub na podstawie umów poza krajowych nie zwalniają od powyższego obowiązku.

Art. II. Działalność austriackiego Powszechnego Zakładu pensyjnego i jego Biur krajowych zawieszają się na terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej.

Funkcje Powszechnego Zakładu Pensyjnego w Wiedniu, określone austriacką ustawą z dnia 16-go grudnia 1905 Nr. 1 Dz. Pr. P. z r. 1907, na terytorjum b. zaboru austriackiego przekazuje się Towarzystwu Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych we Lwowie, jako Krajowemu Zakładowi Pensyjnemu. Do T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych we Lwowie przechodzą członkowie, ubezpieczeni w Powszechnym Zakładzie Pensyjnym w Wiedniu, tudzież jego agendy, majątek i zobowiązania, jakie przypadną na obszar Rzeczypospolitej Polskiej na skutek likwidacji Powszechnego Zakładu Pensyjnego w Wiedniu.

Art. III. Zarząd T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników prywatnych we Lwowie sprawować bę-

dzie aż do dalszego zarządzenia Rada nadzorcza (par. 8 statutu tegoż T-wa), uzupełniona 14 członkami, mianowanymi po połowie z grupy pracodawców i ubezpieczonych przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej na wniosek Delegata Ministerstwa, w części z dotychczasowego Wydziału Biura Krajowego Powszechnego Zakładu Pensyjnego, w części zaś z grona innych interesowanych pracodawców i ubezpieczonych z uwzględnieniem zastępstwa Śląska Cieszyńskiego.

Art. IV. Rada nadzorcza T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych we Lwowie wybiera ze swego grona Komisję Rentową, działającą w myśl § 60 rozp. ces. z dnia 25. 6. 1914 r. Dz. Pr. P. Nr. 138 z tem, że przewodniczącym Rady nadzorczej lub jego zastępcą jest Przewodniczącym Komisji Rentowej.

Spory wynikłe pomiędzy T-wem Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych a członkami o statutowe prawa do świadczeń, rozstrzygać będzie Sąd polubowny we Lwowie, utworzony na podstawie § 76 ustawy z dnia 16. grudnia 1906 r. Nr. 1. Dz. Pr. P. z r. 1907 z tem, że asesorów i ich zastępców mianuje Minister Pracy i Opieki Społecznej na wniosek Delegata Ministerstwa po wysłuchaniu Rady Nadzorczej T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych.

Instytucję Dyrektora z wyboru (§ 9 statutu T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych) znosi się, a przewodnictwo Dyrekcji porucza się przewodniczącemu Rady Nadzorczej, względnie jego zastępcy.

Art. V. Na okres przejściowy, aż do zatwierdzenia nowego statutu T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych we Lwowie, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej mianuje Delegata (i jego zastępcę), który ma prawo i obowiązek uczestniczyć w obradach Rady Nadzorczej i innych władz T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych z prawem zawieszania uchwał, sprzecznych z postanowieniami obowiązujących ustaw i niniejszego rozporządzenia.

Radzie Nadzorczej T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych przysługuje prawo odwołania się do zarządzeń delegata, wzgl. jego zastępcy do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w przeciągu 4 tygodni.

Delegat ten, względnie jego zastępcą będzie przedstawicielem Krajowego Zakładu Pensyjnego przy przeprowadzeniu likwidacji z Powszechnym Zakładem pensyjnym w Wiedniu i Zarządami wszystkich zagranicznych funduszków pensyjnych.

Art. VI. Aż do dalszego zarządzenia obowiązuje dotychczasowy statut T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych we Lwowie, o ile nie jest sprzeczny z przepisami niniejszego rozporządzenia.

W ciągu sześciu miesięcy od daty wydania niniejszego rozporządzenia winna Rada Nadzorcza T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych przedłożyć Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej do zatwierdzenia swój statut, zmieniony stosownie do przepisanych przez austriacką ustawę z dnia 16. grudnia 1906 r. Nr. 1. Dz. Pr. P. z r. 1907 i rozporządzenie cesarskie z 25. czerwca 1914 r. Dz. Pr. P. Nr. 138 wymogów dla statutu Powszechnego Zakładu Pensyjnego.

Art. VII. Personal biurowy Biura Krajowego Powszechnego Zakładu Pensyjnego we Lwowie przechodzi do T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych, jako Krajowego Zakładu pensyjnego według stanu płac i warunków służbowych z dnia 1-go lipca 1919 r.

USTAWA

z dnia 7. listopada 1919 r. o przymusowym wykupie monet złotych i srebrnych oraz złota i srebra w stanie nie przerobionym.

Art. 1. Monety złote oraz monety srebrne o wartości czystego srebra 80% i więcej, jak również złoto i srebro w stanie nie przerobionym, podlegają przymusowemu wykupowi przez Skarb Państwa

Art. 2. Złoto i srebro, podlegające przymusowemu wykupowi, winno być w terminie ustalonym przez Ministra Skarbu dostarczone:

albo do Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, jej instytucji centralnej lub oddziałów, albo do kas skarbowych.

Złoto i srebro, podlegające przymusowemu wykupowi, przywożone z zagranicy po wejściu w życie ustawy niniejszej, winno być dostarczone organom celnym.

Art. 3. Obowiązkowi dostarczenia złota i srebra podlegają:

a) osoby fizyczne i prawne, przebywające względnie mające siedzibę zarządu lub reprezentację w granicach Państwa Polskiego i będące właścicielami złota i srebra, podlegających przymusowemu wykupowi, o ile metale owe są w ich posiadaniu,

b) osoby fizyczne i prawne, przebywające, względnie mające siedzibę zarządu lub reprezentację w granicach Państwa Polskiego i będące w posiadaniu złota i srebra, podlegających przymusowemu wykupowi o ile metale owe oddane im są przez właścicieli tytułem zastawu lub też na skład. W tym wypadku w miejsce złota lub srebra, wydanego Skarbowi Państwa, wstępuje suma pieniężna, otrzymana na zasadzie Art. 4. ustawy niniejszej.

Art. 4. Skarb Państwa nabywać będzie za specjalnem pokwitowaniem złoto i srebro, podlegające przymusowemu wykupowi, po cenie marek polskich 22878 — za 1 kgr. czystego złota i marek polskich 672 — za 1 kgr. czystego srebra

Na zasadzie cen powyższych urzędy, wyszczególnione w Art 2 ustawy niniejszej, nabywać będą na rachunek Skarbu Państwa monety złote i srebrne w stanie nie startym po cenach następujących:

10 mk. niemieckich w złocie	82 mk. polskich
10 rubli	177 "
10 franków	66.5 "
10 koron austr. węg.	69.5 "
1 dukat	78.5 "
4 guldeny	66.5 "
5 mk niem w srebrze	17 "
1 rubel	12 "
5 franków	15 "
2 franki	5.5 "
5 kor austr. węg.	14 "

Ceny, płacone za wszelkie inne monety złote i srebrne w stanie nie startym, pozostawać będą w odpowiednim stosunku do cen wyżej wskazanych.

Art 5. Wolne od przymusowego wykupu są monety złote i srebrne, posiadające same przez się wartość numizmatyczną lub też stanowiące składową część zbioru numizmatycznego. Zaświadczenia, stwierdzające wartość numizmatyczną monet złotych i srebrnych, będą wydawane ich właścicielom przez Ministerstwo Sztuki i Kultury.

Złoto i srebro w stanie nie przerobionym, przeznaczone dla celów przemysłowych, leczniczych i naukowych, będzie zwolnione od przymusowego wykupu przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową po przedstawieniu jej odpowiednich dowodów.

Art. VIII. Od daty mocy obowiązującej niniejszego rozporządzenia T wo Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników prywatnych we Lwowie, jako następcą prawnym Powszechnego Zakładu Pensyjnego na terenie b. zaboru austriackiego przyjmuje na siebie wobec członków, przejętych z tego Zakładu, wszystkie obowiązki, jakie dotychczas ciążyły na Powszechnym Zakładzie Pensyjnym.

Na zabezpieczenie praw tych członków służyć będzie majątek, uzyskany przez T-wo Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników prywatnych z likwidacji Powszechnego Zakładu Pensyjnego w Wiedniu.

Gdyby majątek ten nie wystarczył na zabezpieczenie nabytych z dotychczasowego ubezpieczenia praw tych członków, T-wo Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych winno po ostatecznem ustaleniu stanu przejętych rezerw premiovych przedłożyć Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej odnośne sprawozdanie. Jeśliby ze sprawozdania tego okazało się, że zachodzi potrzeba zabezpieczenia członkom przejętym z Powszechnego Zakładu Pensyjnego pełnych praw z ubezpieczenia, sprawa ta uregulowana zostanie w drodze ustawodawczej.

Dotychczasowi członkowie T-wa Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych nie mogą podlegać nowym ciężarom ani ograniczeniu ich praw do świadczeń skutkiem ewentualnych niedoborów w rezerwach premiovych przejętych z Powszechnego Zakładu Pensyjnego w Wiedniu.

Art. IX. Rozporządzenie niniejsze nabywa mocy obowiązującej z dniem ogłoszenia.

Minister Pracy i Opieki Społecznej

w. z. Fryster.

(Rozporządzenie to ogłoszone zostało w Monitorze Polskim dnia 10 listopada 1919).

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Skarbu w przedmiocie zniesienia Państwowej Centrali Dewiz.

W porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, Apropozycji i Ministrem b. dzielnicy Pruskiej, zarządza się, co następuje:

Art. 1. Państwową Centralę Dewiz znosi się. Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia tracą moc obowiązującą rozporządzenie z dnia 23. września r. b. w przedmiocie utworzenia Państwowej Centrali Dewiz, oraz wszelkie poczynione przez Państwową Centralę Dewiz zarządzenia.

Art. 2. Wykroczenia przeciw rozporządzeniu z dnia 23 września r. b. w przedmiocie utworzenia Państwowej Centrali Dewiz, oraz przeciw zarządzeniom Państwowej Centrali Dewiz, popełnione przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, podlegają skutkom prawnym w art 14 rozporządzenia w przedmiocie utworzenia Państwowej Centrali Dewiz.

Art. 3. Dotychczas wydane przez Państwową Centralę Dewiz zezwolenia na nabycie waluty zagranicznej uprawniają do jej nabycia w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w ciągu pięciu dni od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

Art. 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 6. Przetapianie i przeróbka monet złotych i srebrnych są wzbronione.

Art. 7. Wszelkie transakcje monetami złotymi i srebrnymi, oraz złotem i srebrem w stanie nie przerobionym pomiędzy osobami fizycznymi i prawnymi są w kraju wzbronione. Dla celów, przewidzianych w Art. 5 ustęp 2, wolno sprowadzać złoto i srebro z zagranicy za zezwoleniem Ministra Skarbu.

Art. 8. Wykroczenia przeciwko ustawie niniejszej karane będą w drodze sądowej grzywną do marek polskich 50.000, względnie koron 75.000. Prócz grzywny może być wymierzona kara więzienia do lat trzech.

Przedmioty, co do których popełniono wykroczenie, podlegają konfiskacie na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 9. Jeżeli utajone zostało złoto lub srebro, znajdujące się w posiadaniu osoby prawnej, na ten czas osoba ta ulegnie grzywnie do marek polskich 50.000, względnie koron 75.000, niezależnie od ukarania winę ponoszących, osób fizycznych na zasadzie artykułu poprzedniego. W tych wypadkach przepis końcowy Art. 8. ma również zastosowanie.

Art. 10. Wykonanie ustawy niniejszej powierza się Ministrowi Skarbu, którego jednocześnie upoważnia się do poczynienia odpowiednich zarządzeń, mających na celu zabezpieczenie wykonania przepisów ustawy.

Art. 11. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie.

Bilans z dniem 31. grudnia 1918.

Stan czynny:

Kasa K. 1.799.378 98. Gmach własny K. 1.978.191 36. Pożyczki hipoteczne na dobra K. 11.577.327 02. Pożyczki hipot. na realności miejskie K. 48.431.139 59. Pożyczki hipot. na posiadłości wiejskie K. 201.239 70. Reszty cen kupna dóbr i realności odsprzedanych K. 1.155.520 18. Pożyczki komunalne K. 2.280 491 68. Skapitalizowane zaległości z pożyczek hipotecznych na dobra K. 212.000 98 Skapitalizowane zaległości z pożyczek hipotecznych na realności miejskie K. 520.984 78. Skapitalizowane zaległości z pożyczek komunalnych K. 31.853 79. Pożyczki Spółek oszczędności i pożyczek K. 22.900 —. Zaliczki na zastaw terminowy efektów K. 144.836 58. Rachunki bieżące pokryte efektami K. 3.660 —. Weksle (w portfelu) K. 11.709 304 62. Efekta fund. obrot. K. 29.691 406 51. Asygnaty kasowe Banku austriacko-węgierskiego K. 19.300.000 —. Asygnaty skarbowe Państwa polskiego K. 575 200. Lokacje w bankach K. 2.152.784 04. Wkładki w Kasach Oszczędności K. 999.000 —. Pożyczka Rządu polskiego K. 501.387 99. Procenta zaległe z dniem 31 grudnia 1918 K. 8.715.532 53. Weksle w procesie K. 1.866.134 35. Interesa w likwidacji K. 6.976.478 11. Różni dłużnicy K. 419.223 83. Ruchości K. 2.000 —. Rachunki przechodnie 97.792 79. Razem K. 151.365.769 41.

Stan bierny:

Wkładki oszczędności K. 139.666.247 66. Wkładki na rachunek bieżący K. 5.557.477 54. Lombard efektów w Banku austriacko-węgierskim K. 930.000 —. Długi w bankach K. 337 —. Rezerwy specjalne: na pokrycie różnicy kursu efektów K. 1.901.144 25. Na pokrycie dubiosów (strat wojennych) K. 672.338 31. (Razem

K. 2.573.482 56). Różni wierzyciele K. 1.980.914 12. Rachunki przechodnie K. 259.757 20 Procenta pobrane na rok 1919 K. 397.553 38. Razem K. 151.365 769 41.

Zamknięcie rachunku strat i zysków za rok 1918.

Wydatki:

Procenta wypłacone i dopisane: od wkładek oszczędności: wypłacone w ciągu r. 1918 K. 156.381 61. Skapitalizowane dnia 30. czerwca i 31. grudnia 1918 K. 4.799.226 83 (Razem K. 4.955 608 44) Od wkładek na rachunek bieżący K. 229 593 11. Od rachunków bieżących, kaucyj hipotecznych i wekslow. K. 1 605 81. Od lombardu efektów własnych K. 8.614 22. Od długów w bankach K. 3.150 45. Od rachunków różnych K. 9.554 95 (Razem K. 5.208 026 98). Prowizye wypłacone K. 2.377 97. Koszta utrzymania Zakładu: płace stałe i dodatki funkcyjne K. 259.907 43. Dodatki wojenne K. 281.511 46. Inne wydatki K. 318.465 87. (Razem K. 859 884 76). Podatki i należności rządowe K. 8.654 74. Podatki i należności rządowe: podatek rentowy K. 78.667 88. Podatek obrotowy od zakupu efektów K. 10 40. Podatki za funkcjonariuszów K. 25.805 40. Należność ekwiwalentowa od majątku nieruchomego K. 5.400 —. Podatki od gmachu własnego K. 4 572 01. (Razem 114.455 69). Dotacja rezerwy, straty i odpisy: dotacja rezerwy na dubiosa (straty wojenne) K. 650.000. Straty na wekslach za rok 1918 odpisane K. 64 368 10. Za odliczeniem strat w roku 1918 odzyskanych K. 2.416 27 (Razem K. 66.784 37). Strata na pożyczce hipotecznej za r. 1918 odpisana K. 13.343 57. Odpis na interesach w likwidacji K. 128.638 86. 10% amortyzacja pierwotnej wartości instalacyj nowych w gmachu własnym K. 3 446 79. (Razem K. 857.381 05). Ogółem K. 7,050.781 19.

Dochody:

Procenta pobrane i należne: od pożyczek hipotecznych na dobra K. 583.937 62 Od pożyczek hipotecznych na realności miejskie K. 2,539 362 68 Od pożyczek hipot. na posiadłości i wiejskie K. 13 582 42. Od reszt cen kupna dóbr i realności odsprzedanych K. 55.651 43. Od pożyczek komunalnych K. 114.459 81. Od skapitalizowanych zaległości z pożyczek hipotecznych na dobra K. 6.228 73. Od skapitalizowanych zaległości z pożyczek hipotecznych na realności miejskie K. 19 368 92. Od skapitalizowanych zaległości z pożyczek komunalnych K. 472 50 Od pożyczek towarzystw zarobkowych i gospodarczych K. 40 51. Od pożyczek Spółek oszczędności i pożyczek K. 1.583 84. Od zastawów K. 14.065 51. Od rachunków bieżących pokrytych efektami K. 512 53. Od weksli K. 601 137 38. Od efektów funduszu obrotowego K. 1,322.064 24. Od asygnat kasow. Banku austr-węg K. 409 233 37. Od asygnat skarbowych Państwa polskiego z roku 1918 K. 349 52. Od lokacji w bankach K. 63 055 72. Op pożyczki Rządu polskiego K. 1.387 99. Od wkładek w Kasach Oszczędności K. 46 586 77. Od rachunków różnych K. 8 708 15. (Razem 5,891.789 64). Prowizye pobrane: od wkładek oszczędności niewypowiedzianych K. 62.093 72. Od rat hipotecznych i komunalnych za zwłokę K. 938 018 07. Różne K. 81.678 28. (Razem K. 1,081.790 07). Czysze z gmachu własnego K. 12.960 —. Zysk zrealizowany na efektach funduszu obrotowego: zysk na wyładowaniu K. 6 470 —. Zysk na sprzedaży K. 57.771 —. (Razem K. 64.241 —). Zysk Zakładu na rublach przyjętych za korony K. — 48. Ogółem K. 7,050 781 19.

Notatki.

Śląskie Kasy Oszczędności — a pożyczki wojenne. Kasy Oszczędności Śląska Cieszyńskiego wystąpiły do Prezydium Rządu krajowego w Cieszynie następujący memorandum w sprawie austriackich pożyczek wojennych:

Kasy Oszczędności Śląska Cieszyńskiego pozwalają sobie Świątnemu Prezydium wyłuszczyć stosunki materialne tych dawnych austriackich Kas Oszczędności z prośbą o wdrożenie odpowiednich zarządzeń.

Jak wiadomo, zmuszone były Kasy Oszczędności wielką część wkładek z powodu wydarzeń wojennych ulokować w pożyczkach wojennych. Prócz tych papierów wartościowych mają Kasy jeszcze zapasy innych efektów, które przy normalnem prowadzeniu interesów swojego czasu zakupiły.

Wskutek przewrotu i zaprzestania wypłacania kuponów przez niektóre Rządy posiadają Kasy wielkie zapasy niezrealizowanych kuponów, za które nie mogą otrzymać gotówki. Ztąd ponoszą Kasy szkodę przez utratę procentów i nie są w możności, z tych aktywnych kuponów uzyskać płynny kapitał. Również niemożliwem jest przez lombardowanie lub sprzedaż różnych papierów wartościowych uzyskać gotówkę.

Dotąd posiadały Kasy mniej więcej dostateczną gotówkę na zaspokojenie zwrotu wkładek. Nie podlega jednak żadnej wątpliwości, że z chwilą nastania normalnych stosunków handlowych i gospodarczych środki pieniężne, znajdujące się w Kasach i instytucjach finansowych zostaną prędko zabsorbowane. Już teraz dają się zauważyć w Kasach Oszczędności, mających swoją siedzibę w miejscach handlowych, znaczne podjęcia wkładek. Również stwierdzonem jest, że w czasach zupełnego zastoju handlowego i przemysłowego wiele wkładek dawano jako depozyt

Podpisane Kasy ośmielają się następujące środki zaproponować i o ich wykonanie prosić:

1. Należałoby umożliwić wypłatę procentów od wszystkich papierów wartościowych czyli wykup kuponów na podstawie zawrzeć się mającego układu między odnośnymi Rządami w drodze politycznej

2. Należałoby jak najrychlej wykonać rozdział dawnych długów państwowych na pojedyncze państwa sukcesyjne

3. Z utęsknieniem oczekują nie tylko instytucje finansowe lecz wszystkie sfery ludności akcji Rządów o uznanie względnie oprocentowanie i wykupienie pożyczek wojennych.

4. Należałoby wynaleźć sposoby i środki umożliwiające Kasom przez zastaw i sprzedaż znajdujących się w ich posiadaniu efektów uzyskać za odpowiednim procentem potrzebną gotówkę w razie ewentualnych większych zapotrzebowań pieniężnych.

Zastępcy Kas Oszczędności Śląska Cieszyńskiego pozwalają sobie zaproponować, ażeby Świątne Prezydium celem narady i ustalenia powyższych kwestji żywotnych dla Kas Oszczędności raczyło zwołać ograniczoną ankietę zastępców instytucji finansowych Śląska Cieszyńskiego w porozumieniu z Radą Narodową w jak najkrótszym terminie.

Banki w Gdańsku. Ministerstwo Spraw Zagranicznych otrzymało zawiadomienie od delegata Rządu Polskiego w Gdańsku, że w ostatnich czasach zaczął się w Gdańsku napływ przedstawicieli banków niemieckich i zagranicznych, pragnących założyć filie w tem mieście.

I tak z niemieckich banków zakładają obecnie swoje filie: *Dresdener Bank*, *Mitteldeutsche Bank*, *Disconto Bank*.

Po za tem jedno z angielskich konsorcjów bankowych wynajęło już lokal w Hotelu *Danziger Hof*, dla swego banku

Ministerstwo Spraw Zagranicznych komunikując o tem, zwraca uwagę na konieczność wdrożenia w najbliższym czasie akcji w tym kierunku, by nasze przedsiębiorstwa bankowe mogły założyć swoje filie w Gdańsku przyczem ze swej strony Ministerstwo wszelkie ułatwienia w tym kierunku poczyni.

Z praktyki sądowej. W sprawie kapitalizacji odsetek. Sąd okręgowy cywilny we Lwowie jako Sąd rekursowy w sprawie Kasy oszczędności w N. przeciw P. K. o kapitalizację odsetek wskutek rekursu dłużnika od uchwały Sądu powiatowego Sekcja II. we Lwowie z dnia 31. września 1918 L. cz. E. 1103/17 powziął następującą uchwałę:

W uwzględnieniu rekursu zmienia się zacepioną uchwałę w ten sposób, że uchyla się w niej ustęp, którym ustanowiono rygor opłacania od nieuiszczonych w terminie rat 6% zwłoki i doraźnej płatności całego resztującego kapitału z takimiż odsetkami i objęto ten rygor klauzulą intabulacyjną.

Koszta rekursu oznacza się na 53 kor. 20 hal., którą wierzycielka ma zapłacić kuratorowi zobowiązanego bez regresu do zobowiązanego do dni 14 pod rygorem egzekucji.

Uzasadnienie:

Wedle art. VI. §. 4. ces. rozp. z 9. maja 1917 Nr. 206 dozwolnić można na wniosek dłużnika lub wierzyciela przemianę zaległości odsetkowych na nową wierzytelność tylko o ile chodzi o zaległe odsetki i inne powracające należitości uboczne. Odsetki zwłoki nie są ani odsetkami umownymi, które z natury swojej są ekwiwalentem dla wierzyciela za używanie jego kapitału przez dłużnika ani też nie są powracającymi należitościami wymienionymi w §. 912. u. c., gdyż wyrażone tam odsetki zwłoki unormowane w §. 1333. ust. cyw., są odsetkami ustawowymi. Natomiast odsetki zwłoki umówione na wypadek nieuiszczenia w terminie rat są rodzajem kary konwencyonalnej z §. 1336. ust. cyw., która jednak nie jest objęta wyżej wspomnianym przepisem Art. VI. §. 4. ze względu na prawa następných wierzycieli, których bezpieczeństwo hipoteki mogłoby być przez nadmierne narosnięcie zaległości poprzednich hipotek na szkodę narażone.

Wobec tego należało uchylić ustęp uchwały, którym ustanowiono rygor 6% odsetek zwłoki. Również nieuzasadnionym jest dalszy rygor doraźnej płatności całego resztującego kapitału odsetkowego. Rygor ten musiałby być między stronami umówiony, co w danym razie nie ma miejsca, ale i wtedy wątpliwem jest, czy taka umowa byłaby ważną wobec kauteli, jakie postanawia przepis Art. VI. §. 2. Natomiast nie może ulegać wątpliwości, że rygoru tego nie można ustanawiać na jednostronne żądanie wierzyciela bez zgody dłużnika ani też nie można go dedukować ze skryptu dłużnego, który kapitału odsetkowego wcale nie przewiduje. Celem ustawy jest ochrona dłużnika, który wskutek wydarzeń wojennych nie może płacić odsetek (Art. VI. §. 4.) a ochrona ta mogłaby się stać iluzoryczną, gdyby wierzyciel miał prawo ustanawiać rygory pod jakimi dłużnik ma utracić przyznane mu dobrodziejstwo.

Dlatego należy przepis Art. VI. §. 4. interpretować ściśle w tym kierunku, że przemiana na ka-

pitał odsetkowy nie może na niekorzyść dłużnika obejmować innych postanowień, niż je wymienia ustawa a w ślad za tem, że rygory których się obecnie domaga wierzyciel są niedopuszczalne.

Koszta rekursu przyznano w myśl Art. X. ces. rozp. z 9. maja 1917 Nr. 207. i §. 50 p. c.

Sąd okręgowy cywilny Oddział VI. we Lwowie.

Dnia 30. sierpnia 1919.

Zestawienie kosztów wojennych. Departament statystyczny Stanów Zjednoczonych wedle wiadomości podanej przez jedno z francuskich pism zestawili ogólne straty poniesione w czasie wojny.

Wedle tego zestawienia straty w ludziach zabitych i zmarłych skutkiem ran odniesionych wynoszą 7,540 000 żołnierzy. Koszta wojny wynosiły ogółem 930 miliardów franków z czego przypada na Anglię 190 miliardów, na Francję 130 miliardów, na Amerykę 110 miliardów, na Niemcy 195 miliardów, Austryę 105 miliardów na Rumunię 90 miliardów a na Francję i Bułgarię 15 miliardów — reszta na inne mniejsze państwa.

Jakby Europa dziś wyglądała, gdyby zmiana jej karty jaka się skutkiem wojny dokonała, odbyła się bez tych straszliwych zapasów. Wieleby za te zawrotne wprost sumy można było wystawić szkół, uniwersytetów, szpitali, domów przytułku dla kalek, sierot, starców, ileby można było koleji wybudować, miast i wsi zaszczepić i zachowaćby się jeszcze przeszło siedm milionów zdrowych rąk do pracy produktywnej.

Do właścicieli Kont Czekowych oraz Książeczek Wkładkowych Pocztovej Kasy Oszczędności w Wiedniu. Dyrekcya Pocztovej Kasy Oszczędności w Warszawie, podaje do publicznej wiadomości, że chcąc wycofać wszelkie należności obywateli Państwa Polskiego z Wiedeńskiej Pocztovej Kasy Oszczędności, zawarła z tą ostatnią układ, na mocy którego Pocztowa Kasa Oszczędności w Warszawie przejmuje wszystkie konta zarówno czekowe, jak i oszczędnościowe (w niestemplowanych koronach) oraz depozyty.

Po dokonaniu tego przejścia będą mogli właściciele przyjętych kont bezzwłocznie dysponować swoim kapitałem (wraz z odsetkami), na razie do wysokości 2/3, aż do zupełnego zlikwidowania wzajemnych stosunków.

Ponieważ od chwili zawarcia układu, wiedeńskie rachunki zostają zamknięte, otwiera przeto Warszawską Pocztową Kasę Oszczędności u siebie nowe konta oznaczone innymi numerami, tem samem więc tracą swą ważność tak książeczki czekowe, jak i blankiety nadawcze Wiedeńskiej Pocztovej Kasy Oszczędności.

Wskazaniem jest, aby byli właściciele wiedeńskich kont żądali w urzędach pocztowych formularzy: „Zgłoszenie przystąpienia do obrotu czekowego“ i przystępowali do P. K. O. w Warszawie, wtedy bowiem otrzymają nowe książeczki czekowe i nowe blankiety nadawcze ważne w Pocztovej Kasie Oszczędności w Warszawie.

„Na Zgłoszeniu przystąpienia“ należy podać Nr. swego dotychczasowego konta w Wiedniu.

Właściciele książeczek wkładkowych (oszczędnościowych) winni nadsyłać do Pocztovej Kasy Oszczędności w Warszawie.

- a) dotychczasową książeczkę wkładkową oszczędnościową wiedeńską, tudzież
- b) podpisane wypowiedzenie wszystkich oszczędności wraz z odsetkami (per saldo)

Właściciele książeczek oszczędnościowych, opiewających na kwotę wyższą od 50 Koron otrzymają nową książeczkę wkładkową Pocztovej Kasy Oszczędności w Warszawie.

Kwoty do 50 Koron będą wypłacane przekazem, o ile właściciel nie wyrazi życzenia przystąpienia do obrotu oszczędnościowego w Warszawie.

Jako zwrot kosztów, związanych z zawarciem układów i z przyjęciem kont: obciąży Pocztowa Kasa Oszczędności w Warszawie nowe rachunki, kwotą, stanowiącą 2 proc. od przyjętych kapitałów, tytułem prowizyi.

Ze względu na to, że Pocztowa Kasa Oszczędności w Warszawie nie jest ns razie technicznie przygotowaną na przyjęcie olbrzymiego portfela depozytowego, który obecnie spoczywa w Wiedeńskiej Pocztovej Kasie Oszczędności, przeto o terminie przejścia depozytów zawiadomi się właścicielei oddzielnie.

Zasadniczo może być depozyt natychmiast wycofanym, lecz to pociągnęłoby za sobą wyższe koszta.

W każdym razie pożądane jest, aby właściciele depozytów na których ciąży jakieś zastrzeżenie lub kaucya, postarali się już teraz o skreślenie zastrzeżeń i zwolnienie depozytów z pod kaucyi. Z datą dzisiejszego ogłoszenia przestaje P. K. O. w Warszawie rejestrować pretensye do P. K. O. w Wiedniu.

W sprawie przeniesienia należności z kont czekowych Wiedeńskiej Pocztovej Kasy Oszczędności. Ażeby zadość uczynić coraz naglejszym życzeniom i potrzebom tych posiadaczy kont czekowych w Wiedeńskiej Pocztovej Kasie Oszczędności, którzy przebywają na obszarach Polski, zawarły obie Pocztove Kasy Oszczędności w Warszawie i w Wiedniu umowę co do sposobów, które mają umożliwić tym posiadaczom kont czekowych w najkrótszym czasie rozporządzanie ich należnościami.

Pocztowa Kasa Oszczędności w Warszawie przejmie znajdujące się obecnie w Wiedeńskiej Pocztovej Kasie Oszczędności należności z kont czekowych w starej walucie koronowej co do tych posiadaczy, którzy mają siedzibę lub miejsce zamieszkania w polskich obszarach byłego zaboru austriackiego tudzież okupacy austriackiej, z tym skutkiem, że Warszawską Pocztową Kasę Oszczędności wejdzie wobec posiadaczy kont czekowych we wszystkie prawa i zobowiązania Wiedeńskiej Pocztovej Kasy Oszczędności, ta zaś ostatnia będzie zupełnie zwolniona.

Przeniesienie to przeprowadzać się będzie stopniowo do obrachunku każdego konta czekowego z osobna w ten sposób, że należność pozostała po przypisaniu na dobro przypadających odsetek a odksiążkowaniu należności zostanie przekazaną w niestemplowanych banknotach Austr.-węgierskiego Banku do Pocztovej Kasy Oszczędności w Warszawie. Od chwili przeniesienia będą obowiązywać wyłącznie postanowienia regulaminowe Warszawskiej Pocztovej Kasy Oszczędności. Wiedeńska Pocztowa Kasa Oszczędności zawiadamia posiadaczy kont czekowych zapomocą wyciągu z zamkniętego konta o przeniesieniu do Warszawskiej Pocztovej kasy Oszczędności i o skreślenia konta w Wiedniu.

Zawarty układ nie dotyczy należności, którą strona ma ewentualnie w Wiedeńskiej Pocztovej Kasie Oszczędności w austriackich stemplowanych koronach. Należność taka pozostanie zatem pod dawnym numerem konta czekowego w Wiedniu. Taką należnością w koronach austriackich może właściciel i nadal rozporządzać w Wiedeńskiej Pocztovej Kasie Oszczędności w Wiedniu.

towej Kasie Oszczędności stosownie do jej przepisów.

Stan austriackich pożyczek wojennych w Małopolskich Kasach Oszczędności z dniem 31. grudnia 1918. Do memorjału, wręconego Rządowi Polskiemu przez Związek polskich Kas oszczędności dołączono także wykaz stanu austriackich pożyczek wojennych — znajdujących się w posiadaniu polskich Kas oszczędności w ich funduszach obrotowych, rezerwowych i emeryalnych. Ponieważ daty te są interesujące, przeto podajemy je poniżej. Załujemy tylko, że nie otrzymawszy od wszystkich Kas oszczędności zamknięć rachunkowych za rok 1918, nie możemy podać procentowego stosunku zapasu austriackich pożyczek wojennych do kapitału wkładowego.

Z dniem 31. grudnia 1918 przedstawiał się stan austriackich pożyczek wojennych w funduszach polskich Kas oszczędności następująco:

1. Biała m.	K 17,799.300 —
2. Bochnia m.	700 000 —
3. Bochnia p.	1,900.000 —
4. Bohorodczany p.	160.000 —
5. Brody p.	65 000 —
6. Brzesko p.	110 000 —
7. Brzeżany p.	50 000 —
8. Buczacz p.	100.000 —
9. Chrzanów p.	305.000 —
10. Dąbrowa m.	239.200 —
11. Dobromil m.	147.000 —
12. Dolina p.	20 000 —
13. Drohobycz m.	4,151.400 —
14. Drohobycz p.	160.000 —
15. Gorlice p.	1,579.400 —
16. Gródek Jagiell. p.	370.000 —
17. Horodenka p.	—
18. Jarosław m.	713.350 —
19. Jasło m.	2,376.700 —
20. Kałusz p.	500.000 —
21. Kolbuszowa p.	80 000 —
22. Kołomyja m.	265.000 —
23. Kraków m.	7.000.000 —
24. Kraków p.	5.010.000 —
25. Krosno m.	252.100 —
26. Lwów gal.	5.563.250 —
27. Lwów m.	604.200 —
28. Mielec p.	81.000 —
29. Myślenice p.	736.000 —
30. Nowy Sącz m.	3,025.000 —
31. Nowy Targ p.	356.300 —
32. Podgórze m.	1,702.750 —
33. Przemyśl m.	3,002.000 —
34. Przemyśl (ruska)	—
35. Ropczyce p.	867.000 —
36. Rudki p.	28 000 —
37. Rzeszów m.	940.000 —
38. Sądowa Wisznia m.	155.000 —
39. Sambor m.	1,955.450 —
40. Sambor p.	660.000 —
41. Sanok m.	675.000 —
42. Śniatyn m.	487 850 —
43. Śniatyn p.	60.000 —
44. Sokal m.	445 400 —
45. Stanisławów m.	1,327 450 —
46. Stary Sambor p.	—
47. Strzyżów m.	43.400 —
48. Stryj m.	4,251.200 —
49. Tarnobrzeg p.	410.000 —
50. Tarnopol m.	1,000.000 —
51. Tarnów m.	20,401.200 —
52. Tłumacz p.	70 000 —

53. Trembowla p.	K 150.000 —
54. Wadowice p.	2,636 700 —
55. Wieliczka p.	430.000 —
56. Zaleszczyki p.	25.200 —
57. Żywiec m.	3,142.400 —

Szkolne kasy oszczędności. Zainicyowana przed wojną akcja w kierunku zakładania szkolnych kas oszczędności — po przerwie, spowodowanej wojną, nieczynnością szkół, brakiem nauczycieli — z rokiem bieżącym zaczyna się na nowo rozwijać i rokuje bardzo piękne rezultaty. Z wielu stron kraju dochodzą nas wiadomości — że nawet tam, gdzie przed wojną rozwój szkolnych kas oszczędności szedł nieco opornie, dziś rozwijają się znakomicie, a oszczędności groszowe mnożą się i urastają w poważne kapitały. Rzecz pomimo panującej drożyzny — a może nawet z powodu panującej drożyzny zupełnie zrozumiała. Dziś, gdy zarobki ludzi wolnych zawodów wzrosły niepomiernie — gdy nawet dzieci rozporządzają stosunkowo dość znacznymi kwotami, bądź to ze swojej pracy osobistej bądź też z datków udzielanych im na ich drobne wydatki — gdy siła kupna drobnej monety jest minimalna, bo najędźniejszy papieros kosztuje więcej niż przedtem paczka tytoniu — młodzież częścią za namową starszych, częścią z własnego popędu woli tę małą siłę kupna mającą grosze składać w szkolnych kasach oszczędności niż wydawać je nieopatrnie na wątpliwej jakości papierosy, cukierki etc.

Objaw to bardzo pocieszający — i życzyliby sobie należało, aby całe społeczeństwo przyszło do przekonania, że w oszczędności rozumnie pojętej, leży bogactwo narodu. Miliony i miliony dziś przelewają się przez palce jak woda — zarobki duże, a wydatki idą z niemi w parze jeśli je nawet nie przewyższają. Jest rzeczą znaną, że dziś niejeden pomimo szalonej drożyzny nie umie lub nie chce odmówić sobie wydatku, przed którym przed wojną gruboby się namyślał czy go zrobić czy nie. Stąd też płynie coraz większa chęć zysków — czasem nawet nieprawych i nieetycznych, stąd życie nad stan, podsycane chęcią użycia choćby kosztem innych warstw społecznych. Ceny, jakie dziś płaci się za najpotrzebniejsze artykuły codziennego użytku jak ubranie, obuwie, bielizna, z pewnością nie doszłyby do takiej wysokości, gdyby ten i ów pomimo zwiększonych zarobków zechciał się ograniczyć w wydatkach, i zamiast, czując trochę grosza w kieszeni nie spieszyć się z zakupem nowego ubrania, czy buta, lecz ile możności donaszać stare. Zmniejszyłyby się popyt za rozmaitymi artykułami, musiałaby w konsekwencji spaść ich cena. W stosunkach dziś wytworzonych dużo winy społeczeństwa samego, które nie nauczone do racjonalnej gospodarki groszem, nie umie go szanować i nie nauczyło się oszczędzać.

Z tem większą przeto radością i otuchą w lepszą przyszłość powitać możemy fakt, że tu młodzież sama wiedzona zdrowym instynktem daje przykład starszym, — i ze swoich dochodów część stara się oszczędzić — na razie w szkolnych kasach oszczędności.

Do naszych zaś kas oszczędności odnosimy się z prośbą i apelem — aby ten dodatni objaw popie-rały w miarę sił i możliwości.

**Biuro Związku polskich kas oszczędności uprasza Kasy związkowe o wyrównanie za-
ległych wkładek rocznych.**